

---

moet aan hem wennen en dat lukt nooit helemaal. Hoezeer hij zijn preken kan onderschrijven, hij mist beschaving bij deze predikant en iets wat hij moeilijk kan benoemen. In 1826, als hij voor het eerst onder zijn gehoor is geweest noteert hij: '[...] zonder veel verheffing, verder veel stichting.' Na een dienst op 1 oktober 1828: 'zeer stichtelijke rede', maar 'zonder welsprekendheid'. Op 15 oktober: 'Alles was plomp, regt uit gezegd, maar het was waar.' Hij went wel aan zijn preektrant en Molenaar is onberispelijk in zijn verkondiging van de bijbelse waarheid. Toch tekent hij nog in 1828 aan: 'Tot den man zelf voel ik me volstrekt niet aangetrokken.' En: 'Molenaar heeft veel ontvangen maar is toch nog zoo geen man om te elektriseeren.'

'Geëlektriseerd' te worden in zijn geloof, daar verlangde de gevoelige De Clercq naar en dat ondervond hij bij de andere orthodoxe predikant in Den Haag, Secrétan. Hij vatte al sympathie voor hem op toen Secrétan zijn intreepreek hield in de Waalse kerk op 3 augustus 1828. De Clercq beschrijft die preek uitvoerig. Sindsdien vinden wij lange uittreksels uit de preken van Secrétan en gaat hij hetzelfde doen met die van Molenaar.

Gesprekken met Secrétan gaan over vele zaken, hij blijkt filosofisch en algemeen-cultureel goed onderlegd. De Clercq is geïnteresseerd in wat hij weet te vertellen over het religieuze leven in Stockholm waar hij Frans predikant is geweest en over de opwekkingsbewegingen in Zwitserland. In september 1828 schrijft De Clercq na een gesprek van een paar uur met Secrétan, waarin ideeën van Benjamin Constant (*le sentiment religieux*), Schleiermacher, Schelling en Fénelon ter sprake kwamen: '[...]het was een genot iemand te vinden, met wie men over de staat der kerk etc. eens met een gerust hart en zonder overwegen kon spreken.' Het lijkt De Clercq toe dat Secrétan in de voornaamste leerstukken, te weten de Godheid van Christus en de verzoening door Christus, 'vast staat', 'hoewel hij nog niet dien ernst en die ondervinding heeft die alleen christelijk leven & beproeving ons geven kunnen.' Het leerstuk van de predestinatie is een moeilijk punt voor de Zwitserse dominee. Daarover wordt vaak en lang gediscussieerd. De Clercq heeft, als voormalig doopsgezinde, in zijn geloofsontwikkeling ook moeite gehad met dit leerstuk, maar is er volkomen van overtuigd geraakt dat de voorbeschikking noodzakelijk is in het plan Gods. Hij twijfelt er niet aan dat het zo ook zal gaan met Secrétan. In zijn aantekeningen neemt De Clercq hem telkens de maat hoe ver hij inmiddels is. Maar ze discussiëren als gelijken. In gesprekken met Da Costa en Capadose, de joodse vriend van Da Costa die ook tot de Amsterdamse kring van het Réveil behoorde, was De Clercq vaak bang geweest het verkeerde te zeggen, want die twee waren zo veel verder dan hij in de orthodoxe leer.